

TROONOPVOLGING IN NEDERLAND

KONING WILLEM-ALEXANDER
KROONPRINSES AMALIA





doelgroepen
doelstellingen
vakken
kerndoelen

Troonopvolger in Nederland

Op 27 april 1967 wordt het eerste kind van kroonprinses Beatrix en haar man Prins Claus geboren. Hij krijgt de namen Willem-Alexander Claus George Ferdinand. Alex (zo luidt zijn roepnaam) is Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Jonkheer van Amsberg. Zijn dochter Prinses Amalia, Prinses van Oranje, Prinses der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, is de eerste in de lijn van troonopvolging na haar vader, Willem-Alexander.

Op 30 april 2013 volgde hij zijn moeder op. De lesbrief laat eerst zien wie er verder in aanmerking komen om de koning op te volgen en in welke volgorde. Daarna behandelen we het ontstaan en de geschiedenis van de monarchie. Ten slotte laten we zien welke taken de koning van Nederland als staatshoofd moet uitvoeren en wat de troonopvolger dus kan verwachten als hij of zij zelf staatshoofd zal worden.

Doelgroep

Leerlingen van de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs (10-12 jaar)

Vakken en kerndoelen

Geschiedenis

- 11 De leerlingen kunnen perioden en gebeurtenissen uit hun eigen leven en uit de geschiedenis op een tijdsbalk plaatsen
- 12 Leerlingen kunnen historische bronnen raadplegen.

Staatsinrichting

- 18 De leerlingen kennen enkele hoofdzaken van staatsinrichting en de rol van de burger daarin. Het gaat in elk geval om:
 - * Het landsbestuur: regering, Eerste en Tweede Kamer
 - * De betekenis van de monarchie in Nederland

Doelstellingen

- * Leerlingen kunnen kort uitleggen hoe de koninklijke familie aan de naam Oranje-Nassau komt.
- * Leerlingen kunnen enkele potentiële troonopvolgers benoemen.
- * Leerlingen kunnen enkele van de monarch in Nederland benoemen.

Dank

We danken ook de volgende personen en instellingen voor het geven van toestemming voor overname van illustraties: CMO en zijn licentiegevers, RVD, NOS, PostNL en Immateriaal Erfgoed.

Deze lesbrief is een actualisatie van een eerdere lesbrief met dezelfde titel, verschenen in 2013.

W

Werkbladen



Een koningin op de troon

Nederland werd meer dan honderd jaar door koninginnen geregeerd. In 1898 volgde Wilhelmina haar vader Koning Willem III op. Haar dochter Juliana volgde haar op in 1948. Juliana werd in 1980 opgevolgd door haar oudste dochter Beatrix. In 2013 trad ze af en sindsdien hebben we weer een koning.

Het gezin van Oranje Nassau rond 2000: prins Constantijn, prins Willem-Alexander, Koningin Beatrix, Prins Claus en Prins Johan Friso. Prins Claus van Amsberg is in 2002 overleden. Prins Friso overlijdt in 2013 na een ski-ongeluk.



De opvolging kan op twee manieren plaatsvinden. Door het overlijden van de koning(in) en door afstand te doen van de troon. Zo wordt Wilhelmina koningin na het overlijden van haar vader. Juliana en Beatrix werden koningin door de troonsafstand van hun moeders. Willem-Alexander werd koning door de troonsafstand van zijn moeder Beatrix.



Wilhelmina

Wilhelmina is het enige kind van Koning Willem III en zijn vrouw Koningin Emma. Als hij sterft, is Wilhelmina tien jaar. Ze volgt haar vader op en wordt koningin. Maar ze is natuurlijk veel te jong om echt te regeren. Daarom wordt er een volwassene aangewezen die het werk voor haar doet. Het wordt haar moeder, Koningin Emma. Die treedt op als *regentes*, totdat Wilhelmina achttien jaar is.

Juliana

Wilhelmina krijgt één dochter, Juliana. In 1948 doet Wilhelmina afstand van de troon. Juliana wordt vervolgens koningin.

Wilhelmina in 1885

Beatrix

Juliana krijg vier dochters, de oudste is Beatrix. In 2013 doet Beatrix van de afstand van de troon. Willem-Alexander wordt vervolgens koning.

Op deze afbeelding zie je de troon in de Ridderzaal in Den Haag. Een troon is een speciale stoel, of zetel, voor koningen en koninginnen. 'Afstand doen van de troon' of 'troonsafstand' betekent dan ook dat je je plekje vrijmaakt voor je opvolger of opvolgster.

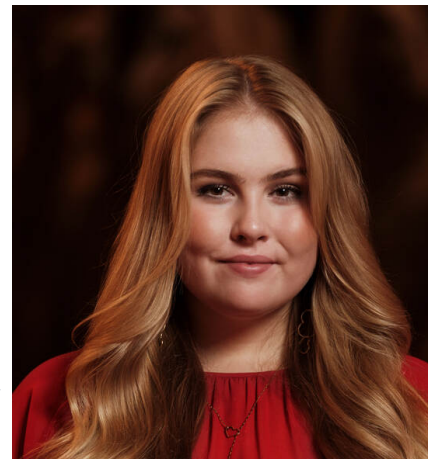


1. Zoek in het woordenboek naar de betekenis van 'regent'.
2. Op welke twee manieren kan opvolging plaatsvinden? Geef een voorbeeld.



De troonopvolging

Je kunt dus afstand doen van de troon. Dat wordt *troonsafstand* genoemd. Maar je kunt de troon ook opvolgen. Dat wordt *troonsopvolging* genoemd. Een voorbeeld: Beatrix was koningin. Haar oudste zoon Prins Willem-Alexander was *troonopvolger*. Dat betekende dat hij Beatrix opvolgde op 30 april 2013, toen zij afstand deed van de troon.



Prinses Amalia is vanaf 30 april 2013 de troonopvolgster. Een troonopvolgster wordt ook wel kroonprinses genoemd.

Troonsopvolging is in de grondwet vastgelegd

Het is in de wet geregeld dat het oudste kind van de koning of koningin troonopvolger is. En het maakt niet uit of het een jongen of een meisje is. Het oudste kind is dus als eerste aan de beurt. Mooier gezegd: het is eerste in de lijn van opvolging. Stel, er zijn broertjes of zusjes, dan zijn die als tweede, derde, vierde enzovoort aan de beurt. Mooier gezegd: zij zijn tweede, derde of vierde in de lijn van opvolging. Ook deze lijn van opvolging is in de wet vastgelegd.

Hoera, er is een prinsesje geboren!

In december 2003 feest in Nederland. Koningin Maxima en Koning Willem-Alexander kregen hun eerste kind. Het is een dochter en haar officiële titel is Hare Koninklijke Hoogheid Catharina-Amalia Beatrix Carmen Victoria. Haar roepnaam is Amalia. In 2005 en 2007 krijgt Amalia nog twee zusjes: de prinsesjes Alexia Juliana Marcela Laurentien en Ariane Wilhelmina Máxima Ines.

In 2013 wordt Willem-Alexander koning. Zijn dochter Catharina-Amalia wordt dan kroonprinses.



Koninklijke zegels: de koning en de koningin en hun drie dochters



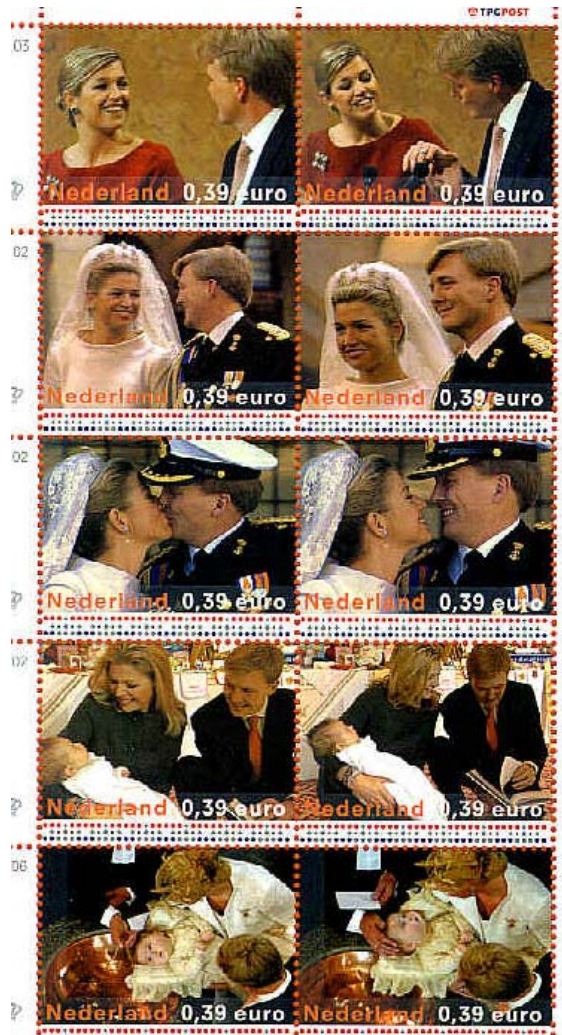
- Als oudste kind van Koning Willem-Alexander en Koningin Maxima is Amalia de eerste in de lijn van opvolging. Wie zijn de volgende in de lijn van opvolging?
- Een kroonprins of een kroonprinses is de oudste zoon of dochter van de koning(in). Zij zullen de koning(in) ooit opvolgen. Welke leden van het gezin van Willem-Alexander waren in 2003 kroonprins of kroonprinses? En in 2022?

De koninklijke familie

Onze koning(in), prinsen en prinsessen zijn allemaal lid van de familie Oranje-Nassau. Het is net zo'n familie als die van jou. Met vaders, moeders, zusjes, broertjes, ooms, tantes, nichten en neven. Alleen zijn zij 'koninklijk'. De familie wordt dan ook de koninklijke familie genoemd.



9 december 2003
(Toenmalige) Koningin Beatrix
en haar gezin
Foto's van Beatrix uit 1938,
1943, 1951, 1964.
Beatrix en Claus uit 1965,
1967, 1998.
Met de kinderen in 1975, 1999.
Beatrix stelt expositie samen in
2000.



23 juni 2004
Prins* Willem-Alexander en zijn gezin
Verloving met Maxima: 30-03-2001
Huwelijk met Maxima: 02-02-2002
Balkonscène op 02-02-2002
Met prinses Amalia: 04-02-2004
Doop van Amalia: 12-06-2004

* In 2004 was Wilem-Alender nog prins,
nu is hij uiteraard koning



5. Zoek op het internet naar een lijst met leden van de Koninklijke familie, bijvoorbeeld <http://www.allesopeenrij.nl/article.php?aid=545>. Wat denk je, uit hoeveel leden bestaat de koninklijke familie ongeveer? 20, 30, 40 of 50?

Het Koninklijk Huis

Er is een verschil tussen de koninklijke familie en het Koninklijk Huis. Het Koninklijk Huis bestaat wel uit leden van de koninklijke familie. Maar lang niet allemaal. Alleen de directe familie en hun aanhang zijn lid van het Koninklijk Huis. Daarbij komt alleen de directe familie voor troonopvolging in aanmerking. Vanaf 30 april 2013 zijn de volgende familieleden ook lid van het Koninklijk huis:



- **Koning Willem-Alexander**. Hij staat aan het hoofd van het Koninklijk Huis. Zijn vrouw krijgt ook een koninklijke titel: **Koningin Máxima**. Hun dochters zijn: de prinsessen **Amalia**, **Alexia** en **Ariane**.
- **Constantijn**, de broer van Willem-Alexander, en zijn kinderen **Eloise**, **Claus-Casimir** en **Leonore**.
- **Margriet**, een zuster van prinses en voormalig Koningin Beatrix

Prinses Irene en Prinses Christina verloren hun lidmaatschap van het Koninklijk Huis, omdat zij trouwden met de man van hun keuze, maar zonder toestemming van de Eerste en Tweede Kamer. Prinses Christina overleed in 2019. Ook Prins Friso (overleden in 2013) vroeg geen toestemming voor zijn huwelijk aan de Eerste en Tweede Kamer. Door hun huwelijk gaven de twee prinsessen en de prins hun lidmaatschap van het Koninklijk Huis op, en daarmee hun recht op troonopvolging. Ze bleven natuurlijk wel lid van de koninklijke familie.



6. Alleen directe familieleden hebben recht op troonopvolging. Welk rijtje bestaat uit prinses en prinsessen die alle drie recht hadden in 2012 op troonopvolging?
- a) Laurentien, Amalia, Máxima
 - b) Maurits, Margriet, Annette
 - c) Amalia, Willem-Alexander, Alexia
 - d) Pieter van Vollenhove, Ariane, Margriet
7. Johan Friso trouwde in 2004 met Mabel Wisse Smit. Ze vroegen daarvoor geen goedkeuring van de Nederlandse regering. Wat denk je, staan de kinderen van Johan Friso en Mabel nog op de lijst van eventuele troonopvolgers? Ja of nee? Leg je antwoord uit.



Koning én staatshoofd

In onze grondwet staat dat de koning of koningin ook ons staatshoofd is. Een staatshoofd vormt samen met de ministers onze regering. Het verschil is dat de ministers wetten mogen maken. De koning niet. Maar hij ondertekent de wetten wel. Pas dan is een wet goedgekeurd.

Als een wet niet goed wordt uitgevoerd, is de minister verantwoordelijk en niet de koning. De koning mag wel de ministers advies geven en om uitleg vragen. Er zijn dan ook regelmatig gesprekken tussen de ministers en de koning. De minister-president (op dit moment Mark Rutte) en de koning overleggen zelfs elke week, op maandagmiddag.



Bij een staatshoofd hoort een staatsieportret. Een portret is een afbeelding van een persoon. En een staatsieportret is een plechtig portret. Daar sta je niet breeduit op te lachen.

Koning Willem-Alexander koos verschillende staatsieportretten, gemaakt door Koos Breukel (2013), Iris van Dongen, Rineke Dijkstra en Femmy Otten (2014) en tot slot in 2018 maakte Erwin Olaf een serie staatsiefoto's. Die laatste zie je nu hier.

Als Amalia ooit koningin wordt, zal er dan snel een of meer nieuwe staatsieportretten gemaakt worden.



De koning kan niet echt macht uitoefenen. Hij kan bijvoorbeeld geen ministers aannemen of ontslaan. Wel zijn ontslag of benoeming van een minister pas geldig als hij zijn handtekening eronder heeft gezet.



Prinsjesdag

Een andere belangrijke gebeurtenis waarbij de koning een grote rol speelt, is Prinsjesdag. Op deze dag leest de koning de Troonrede voor. In de Troonrede staan alle plannen die de regering voor het komend jaar heeft. De Troonrede heet zo, omdat de koning dan op een troon zit.

Koning Willem-Alexander leest in 2016 de troonrede voor (foto Wikipedia)

De koning ontvangt ook hoge bezoekers. En hij gaat op werkbezoek bij regeringsleiders van andere landen. Al met al heeft hij een belangrijke taak. Volgens allerlei enquêtes zijn de meeste Nederlanders heel tevreden met de koning. Ze vinden dat hij zijn taken goed uitvoert.



8. Doe de kennisquiz op de volgende pagina.

Wat zijn de taken van de koning?

1. De koning maakt deel uit van de regering.
WAAR / NIET WAAR
2. De koning kiest de minister-president.
WAAR / NIET WAAR
3. De koning benoemt de ministers.
WAAR / NIET WAAR
4. De koning stelt de wetten op.
WAAR / NIET WAAR
5. De koning kan ministers ontslaan.
WAAR / NIET WAAR
6. De koning maakt elk jaar de plannen van de regering bekend.
WAAR / NIET WAAR
7. De koning bezoekt namens Nederland andere landen.
WAAR / NIET WAAR
8. De koning is
 - a) Regeringsleider
 - b) Staatshoofd
 - c) Allebei
 - d) Geen van beide

De familie Oranje-Nassau heeft ook wapenspreuk en sinds 1815 is dat ook de wapenspreuk van Nederland.

Je maintiendrai betekent in het Frans: "ik zal handhaven". Daarmee wordt bedoeld dat de familie zich ook onder moeilijke omstandigheden flink zal gedragen.



Oranje-Nassau: een familie met een lange stamboom

Prinses Amalia is de eerste telg van de 19e generatie in de familie Nassau, later de familie Oranje-Nassau. Stel, ze volgt haar vader, Willem-Alexander op, dan wordt ze de 9e opeenvolgende vorst uit deze familie. De eerste stamvader van de familie is Graaf Engelbert van Nassau. Je ziet hem hier op de afbeelding. De familie woonde in de buurt van de Duitse stad Nassau. Vandaar de achternaam.



De leeuw in het wapen van Nederland is afkomstig van het wapen van het Huis Nassau. Deze leeuw stond tot 1980 op guldens en rijksdaalders.



De naam Oranje komt ook van de voorouders van de koning. Zij waren als Prinsen van Oranje de baas in het Prinsdom Orange, een streek in Frankrijk. Tegenwoordig is Orange geen prinsdom meer. In de 18^e eeuw kwam het onder Frans bestuur. Maar de titel is nog wel in het bezit van de familie Oranje-Nassau. Zo is Prinses Amalia ook Prinses van Oranje.



De oranje wimpel bij de vlag wordt op geboortes, verjaardagen en andere feestelijke gebeurtenissen gebruikt

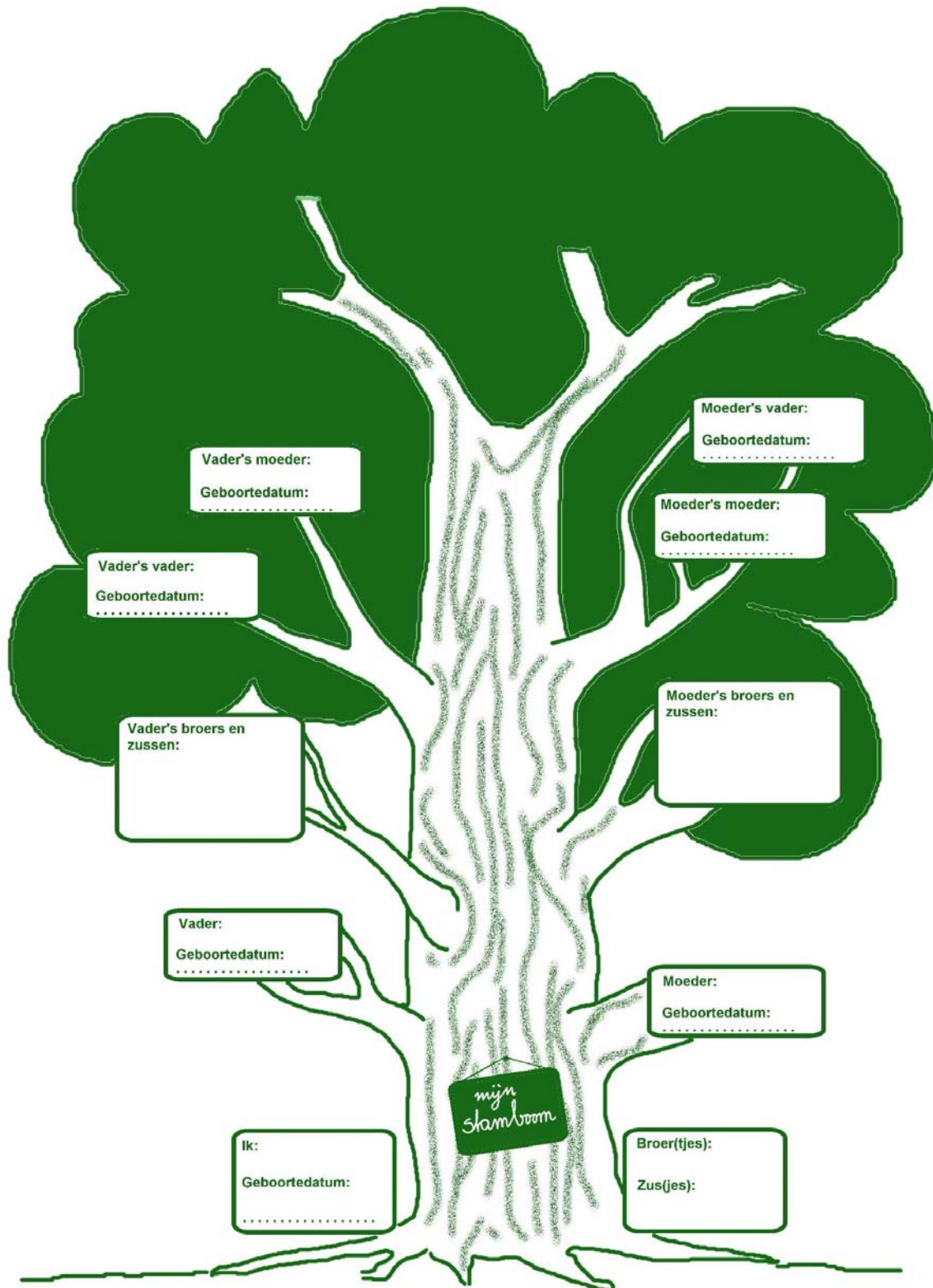


27 april is het Koningsdag (de verjaardag van Koning Willem-Alexander): alles staat in het teken van oranje!



9. Zoek Orange en Nassau op in de atlas. Waar liggen deze streken precies?
10. Verzamel zoveel mogelijk spreekwoorden over prinsen en koningen. Zet de betekenis erbij.
11. Op het volgende werkblad vind je een stamboom. Maak -eventueel met hulp van je ouders of andere familieleden- je eigen stamboom.

Maak je eigen stamboom



H

Handleiding



Een koning(in) op de troon

Op dit werkblad wordt uitgelegd op welke manier een troonopvolging kan plaatsvinden.

opdracht



1. Een regent/regentes is iemand het rijksbestuur waarneemt voor en namens een minderjarige of afwezige soeverein of als deze buiten staat is de regering voort te zetten
2. Door het overlijden van de koning(in) en door troonsafstand van de koning(in).

De troonopvolging

Dit werkblad gaat in op de troonsopvolging van de leden van het gezin van Koning Willem-Alexander en zijn vrouw koningin Máxima.

opdracht



3. Prinses Alexia staat als tweede in de lijn van opvolging en Prinses Ariane staat als derde in de lijn van opvolging.
4. Eind 2003 was dat Willem-Alexander. In 2022 (toen in 2013 Willem-Alexander koning werd) werd Amalia kroonprinses.

De Koninklijke familie

Dit werkblad geeft een overzicht van de leden van de Koninklijke familie.

opdracht



5. 50.

Het Koninklijk Huis

Dit werkblad gaat in op het verschil tussen de Koninklijke familie en het Koninklijk Huis. Het benoemt ook de belangrijkste leden en de rechten op troonsopvolging.

opdracht



6. In 2012: rijtje c) Amalia, Willem-Alexander en Alexia. In 2013 -als hij koning is- valt hij weg uit het rijtje van troonsopvolgers.
7. Nee, omdat het paar geen toestemming vroeg aan de Nederlandse regering deed Johan Friso afstand van zijn recht op opvolging. Zijn kinderen vallen daardoor ook in het rijtje van troonopvolgers af.

Koning en staatshoofd en Wat zijn de taken van de koning

Deze werkbladen laten zien welke taken de koning in Nederland heeft. Leerlingen krijgen inzicht in het functioneren van onze politiek bestel en de rol van de monarch daarin.

opdracht



8. De kennisquiz:
1) Waar. 2) Niet waar. 3) Waar. 4) Niet waar. Hij ondertekent ze wel, maar stelt ze zelf niet op. 5) Waar. Ministers dienen zelf hun ontslag in. De koning verleent vervolgens het ontslag. 6) Waar. Hij leest ze voor in de Troonrede. 7) Waar. De staatsbezoeken. 8) Koning en b) staatshoofd.

Oranje-Nassau: een familie met een lange stamboom

Op dit werkblad krijgen leerlingen informatie over de afkomst van de naam Oranje-Nassau en de troonopvolging bij het Nederlandse koningshuis.



9. Orange ligt in Zuid-Frankrijk bij Avignon: Nassau ligt valk bij Koblenz in Duitsland.

10. Gezegdes:

- ✚ De klant is koning: de klant heeft het voor het zeggen.
- ✚ In het land der blinden is eenoog koning: in een dom gezelschap, is men al snel de slimste.
- ✚ Zijn haan moet altijd koning kraaien: hij wil altijd de baas zijn.
- ✚ De prins te rijk: erg gelukkig, tevreden.
- ✚ Van de prins geen kwaad weten: uiterst argeloos zijn.
- ✚ De prins gesproken hebben: teveel gedronken hebben.
- ✚ Hij leeft als een prins; hij leeft zeer overvloedig en onbezorgd.
- ✚ Dat is een dag voor de prins: dat is een verloren dag.

11. Aanwijzingen voor de stamboom

Laat leerlingen de stamboom eerst in klad maken alvorens ze het werkblad invullen. Hun eigen stamboom zal als een omgekeerde kerstboom werken: van onderen naar boven. Ze kunnen beginnen bij zichzelf en dan via ouders en grootouders omhoog werken. Ze hebben de hulp van (groot)ouders nodig om verder terug in de tijd te komen. Zijtakken zijn beschikbaar voor broers en zussen, neven en nichten, ooms en tantes.

Achtergrondinformatie

Oranje-Nassau

De band tussen het Huis Nassau, later Oranje-Nassau, en Nederland is ontstaan in 1403, toen de Duitse Graaf Engelbrecht I van Nassau in het huwelijk trad met Johanna van Polanen, Vrouwe van Breda. De Bredase Nassau's behoorden door hun groeiende particulier bezit al snel tot de hoogste edelen in de Nederlanden. Het huwelijk van Graaf Hendrik III van Nassau (1483-1538) met Claudia van Chalon bracht bezitsvermeerdering voor het Huis Nassau met zich mee in Oost- en Zuid-Frankrijk, waaronder het soevereine prinsdom Orange. De aan dit prinsdom verbonden titel Prince d'Orange -Prins van Oranje- was erfelijk. Toen Hendriks zoon, Ren, van Chalon, in 1544 zonder nakomelingen stierf, kwam diens erfenis terecht bij zijn oudste Duitse neef Willem van Nassau (1533-1584). Deze Willem van Nassau is beter bekend als Willem van Oranje, bijgenaamd De Zwijger, en wordt gezien als de stamvader van het Huis Oranje-Nassau. Prins Willem van Oranje gaf met wisselend succes leiding over de vrijheidsstrijd tegen de Spanjaarden en zo legde hij de band tussen Nederland en Oranje-Nassau.

Koninklijke familie

Koning Willem-Alexander is sinds zijn troonsbestijging in 2013 het belangrijkste lid van de Koninklijke Familie. De koninklijke familie wordt gevormd door alle leden van de familie van Oranje-Nassau, ook diegenen die niet in aanmerking komen voor troonopvolging. De beperkte groep voor wie dat wel geldt, is lid van het Koninklijk Huis en vallen onder ministeriële verantwoordelijkheid. Dat wil zeggen dat de minister-president aanspreekbaar is op het gedrag van de leden van het Koninklijk Huis. Ook krijgen leden van het Koninklijk Huis een toelage uit de staatskas. Leden van het Koninklijk Huis zijn het staatshoofd, het afgetreden staatshoofd en zij, die tot in de tweede graad verwant zijn aan de koning. Tot 2002 waren ook zij die in de derde graad verwant waren, lid van het Huis. Deze leden hebben op grond van de wet uit 2002 hun lidmaatschap behouden.



Meer informatie op internet

<http://www.koninklijkhuis.nl>

De officiële website van het Koninklijk Huis

<https://www.allesopeenrij.nl/>

Klik op *Monarchie* voor overzicht leden van de Koninklijke familie.

https://nl.wikipedia.org/wiki/Nederlandse_monarchie

Alles over het Koninklijk Huis en de monarchie

https://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_Nederland

De geschiedenis van Nederland

<https://youtu.be/0qKSLkdsM94>

De geschiedenis van Nederland in een notendop (YouTube)

<http://www.eslevents.nl/decor/decoratiemiddelen/troon-zetel.htm>

Hier kun je een troon huren!

Het Koninklijk Huis in de sociale media

<https://twitter.com/koninklijkhuis>

Twitter @koninklijkhuis

<https://nl-nl.facebook.com/HetKoninklijkHuis>

Facebook-pagina van Het Koninklijk Huis

<https://www.instagram.com/koninklijkhuis/>

Instagram @koninklijkhuis

<https://www.linkedin.com/company/dienst-van-het-koninklijk-huis>

LinkedIn Dienst van Het Koninklijk Huis

<https://www.youtube.com/c/thedutchroyalhouse>

YouTube-kanaal van Het Koninklijk Huis

